

Zeker verband tusschen Club, en Comité, en Deputatenvergadering en den Leider, destijds op den korten Vijverberg, was er dus toen reeds.

o, Nog zoo miniem, en niemand had toen gedacht, dat uit dit kleine uitspruitseltje eens de machtige Deputatenvergaderingen zouden opkomen.

Maar 't begin was er dan toch.

Doch slechts even.

Reeds kort daarop riep de Heere onze God Groen van Prinsterer tot zich, en verloren we in hem onzen Leider.

En reeds een jaar vooraf was bovendien Dr. Kuyper buiten gevecht gesteld. Zenuwkrank tot volslagen machteloosheid toe, zag hij zich genoodzaakt, zich met heel zijn gezin naar de Riviera te Nice begeven. En eerst lang na Groen's dood, keerde hij, niet voor Juli 1877, naar Den Haag terug.

De *Standaard* was er wel al. Die was reeds op den 1en April 1872 geboren. Maar ook die moest toen bijna anderhalf jaar in andere handen overgaan.

Het was de heer de Savornin Lohman, die toen met niet genoeg te waardeeren toewijding insprong.

* * * *Stilstand.*

Het sprak schier van zelf, dat toen Groen ons op 20 Mei 1876 ontviel, en de man, dien hij zelf als zijn opvolger had aangewezen, voor meer dan anderhalf jaar zich alle inspanning verboden en letterlijk alle werk ontzegd zag, het geheele leven van de Antirevolutionaire Partij op uiterst bedenkelijke wijze ging kwijnen.

Er zat in niets vuur noch vaart meer. Alle vleugel hing slap neer. En meer dan één leefde reeds in de droevige verwachting, dat er van een weeropkomen van onze partij welhaast geen sprake meer zou zijn. In onze Kamerclub sprak niet wat onder het volk leefde. En daar zelfs de Schoolzaak niet opschoot, begon er al spoedig zulk een malaise te heerschen, dat meer dan één aan de toekomst van de Antirevolutionaire Partij ging vertwijfelen.

Uit dien jammer heeft toen Kappeyne van de Copello ons gered.

Deze toenmalige Minister was ons, als partij, in 't minst niet kwalijk gezind. Zijn persoonlijke verhouding tot Dr. Kuyper was zelfs intiemer dan ze daarna met eenig liberaal Minister geweest is. Maar zijn standpunt droeg een onverzoenlijk karakter. Hij geloofde er niets van, dat de Christelijke School ooit tot voor het volk bruikbaar resultaat zou leiden. Dit deed hem afzien van elke poging om ons